

Прыгожае люстэрка супольнага жыцця
Стар. 2

Родныя людзі
“З поспехамі ў мінулым і з энтузіязмам у будучыню” — пад такім дэвізам адзначае сёлета 60-я ўгодкі Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў Польшчы
Стар. 3

У гасцях — таленты з “Альтанкі”
Беларусы Даўгаўпілса і Віцебска парадавалі “міжнародным” святочным канцэртам
Стар. 4

ВЫТОКІ ТВОРЧАСЦІ

Агульная мова майстроў

Знакамітая расійская Гжэль стала бліжэй да Беларусі дзякуючы сяброўскім сувязям паміж вышэйшымі навучальнымі ўстановамі

Іван Ждановіч

Там зямля становіцца небам...

Хто не чуў пра гжэль! Па ўсім свеце ведаюць і цэняць асаблівым чынам распісаных парцэлянавых вырабы расійскіх майстроў. Але, аказваецца, Гжэль, што за 60 кіламетраў ад Масквы — невялікі пасёлак. Яшчэ ў нэце: “Гжэль (гжэльская кераміка) — гэта вырабы керамічных промыслаў Маскоўскай вобласці, цэнтрам якіх была ранішняя Гжэльская воласць”, і што “гжэль вырабляюць у трыццаці сёлах і вёсках”. Ёсць нават меркаванне: маўляў, гжэль і ёсць “сутнасць рускага менталітэту”... Пачаў промысел бурна развівацца “з сярэдзіны XVII стагоддзя з-за наяўнасці там унікальных глін”. Дарэчы, можна вобразна сказаць, што менавіта ў Гжэлі зямля-гліна дзякуючы майстрам пераўтвараецца ў неба — светла-сіне-блакітныя колеры ў яе высокамастацкай парцэляны, распісанай кобальтам.

Што ж: для гарадоў — промысловасць, для сёлаў — промыслы... Так

ЮРЫ ІВАНЧОЎ

Беларускія і расійскія студэнткі на мастацкай выставе ў Мінску

было і ў нас. Неяк у Інстытуце гісторыі НАН Беларусі аглядаў я экспазіцыю, прысвечаную развіццю беларускай археалагічнай навукі. І ўбачыў знойдзены археолагамі талерку ў стылістыцы гжэль, але з Навасвержанскай фаянсавай мануфактуры, ці фарфорні. Тое прадпрыемства заснаваў Міхал Казімір Радзівіл Рыбанька ў мястэчку Сверхань у 1742 годзе. Прычым магнат адпраўляў двух мясцовых хлопцаў у Бяла-Падляску (там працавала фарфорня, належная Ганне Радзівіл, яго маці) для атрымання ведаў і навыкаў. Вытворчасць фаянсу грунтавалася на тэхналогіі галандскіх майстроў. Наўрад ці вучыліся тады беларусы непасрэдна ў майстроў гжэльскіх, але маглі ж і гжэль трымаць у руках:

хаця б як узоры для пераймання...

Падзей для Беларусі на пачатку гэтага года стаў выставачны праект “Гжэль — Мінск: вытокі творчасці і майстэрства”. Яго падрыхтавалі сумесна Гжэльскі дзяржуніверсітэт і Беларускі дзяржуніверсітэт культуры і мастацтваў. Выстава адкрылася 18 студзеня ў мастацкай галерэі “Універсітэт культуры” (Палац Рэспублікі). Творы педагогаў і студэнтаў факультэта дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і дызайну ГДУ ўпершыню экспанаваліся ў Беларусі на працягу трох тыдняў. Укладнікі: універсітэт пазіцыянуе сябе як адна з вядучых ВНУ гуманітарнага профілю Расіі. Яго гісторыя пачалася ў 1899-м, з мастацкага класа Строганаўскага

Імператарскага вучылішча. А няўжо ж у сяле Гжэль нават свой ёсць універсітэт? На сайце знаходзім ягоны адрас: пас. Электраізалятэр, Раменскі раён...

Беларускія карані? Варта пашукаць!

Рэктар Гжэльскага ўніверсітэта — Барыс Уладзіміравіч Ількевіч, ён і ўзначальваў салідную расійскую дэлегацыю на адкрыцці выставы. Дарэчы, Ількевічаў па Беларусі жыве шмат. Ды ў біяграфіі, змешчанай на сайце, звестак пра родавыя карані рэктара няма. А нарадзіўся ён 15 верасня 1955 года, у 1977-м з адзнакай закончыў Серпухаўскае вышэйшае ваеннае каманднае вучылішча. → **Стар. 4**

ВЕСТКІ

Адзначаем свята разам

У гонар Дня яднання народаў Беларусі ды Расіі ў розных месцах абедзвюх краін прайшлі цікавыя імпрэзы

Ёсць у студэнтаў і выкладчыкаў Палескага дзяржуніверсітэта, што працуе ў беларускім Пінску ўжо 10 гадоў, добрая традыцыя: напярэдадні Дня яднання народаў Беларусі ды Расіі высаджваць ва ўніверсітэцкім парку рабіны. З’явілася традыцыя два гады таму. І сёлета на новай рабінавай алеі, што высаджваецца ўздоўж набярэжнай ракі Пінны, з’явілася 20 новых дрэўцаў. У славянскай міфалогіі, дарэчы, менавіта рабіна лічыцца сімвалам дабрабыту і росквіту...

Шмат імпрэзаў на дзяржаўным узроўні прайшло з нагоды свята ў абедзвюх краінах. Не засталіся ў баку і супляменнікі ў розных рэгіёнах Расіі. У сваім віншаванні з Днём яднання старшыня Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы Расіі” Сяргей Кандыбовіч адзначае: “За два дзесяцігоддзі амаль ва ўсіх рэгіёнах Расіі былі створаны грамадскія арганізацыі беларусаў, сфармаваўся іх склад і напрамкі дзейнасці, умацаваліся сувязі з этнічнай радзімай, стала развівацца супрацоўніцтва аб’яднанню беларусаў з адміністрацыйнымі рэгіёнамі Беларусі. Выказваю упэўненасць, што расійскія беларусы будуць працягваць падзвіжніцкую дзейнасць па развіцці ды ўмацаванні дружбы і добрасуседства, сваімі справамі спрыяць росквіту зямлі, на якой яны жывуць і працуюць”.

На сайце ФНКА “Беларусы Расіі” <http://belros.org/> знаходзім інфармацыю: з нагоды Дня яднання прайшло тэатр-прадстаўленне для дзяцей “Мост дружбы” ў Яраслаўскім музеі Максіма Багдановіча. Святочны канцэрт “Расія і Беларусь — наш агульны дом” адбыўся ў Новасібірску. Як вядома, Новасібірск і Мінск цяпер — гарады-пабрацімы.

ПРАЕКТЫ

Па-беларуску — цікава!

Кацярына Мядзведская

У II Міжнародную летнюю школу беларусістыкі ўжо запісваюцца слухачы нават з Інданэзіі, а для беларусаў замежна ствараецца сёлета асобная група

Толькі 3,6 адсотка з усіх моваў свету “жывыя” для інтэрнэта — звесткі пра тое неяк знайшла ў глабальнай павуціне. Астатнія 96,4, сцвярджаюць спецыялісты, там не выкарыстоўваюцца. Беларускай мове пашчасціла: яна ў трэндзе. Аднак не саркэрт, што ў Беларусі з двюх дзяржаўных

моваў перавагу пакуль аддаюць рускай. Таму і доўжацца спрэчкі ў розных асяродках: ці будзе ўжывацца родная мова беларусаў праз дзесяцігоддзі? Адзін з промняў надзеі, на мой погляд, бліснуў летась — з аднаўленнем у Мінску першай Міжнароднай летняй школы беларусістыкі. У ёй навучаліся размаўляць па-беларуску нават ахвочыя з Японіі. Ладзіў двухтыднёвую стажыроўку Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы.

У 2015-м у Мінск прыехалі 30 чалавек — госці з Венгрыі, Германіі, Польшчы, Расіі, Славакіі, Чэхіі, Эстоніі, Японіі. Яны не толькі вывучалі бела-

русскую мову, але і знаёміліся з культурай краіны: пабывалі ў Заслаўі ды Вязынцы, Мікалаеўшчыне і Нясвяжы. Агледзелі Мінск і даведаліся пра легенды горада. “Для першага разу колькасць навучэнцаў была дастаткова, — лічыць загадчыца кафедры маладзёжнай палітыкі ды сацыякультурных камунікацый РІВШ Людміла Кажухоўская. — У залежнасці ад падрыхтоўкі гасцей падзялілі на групы: “Пачаткоўцы”, “Гаворым па-беларуску” і “Удасканальваем беларускамаўленне”. Асабліва запомніліся Людміле слухачы групы з павышаным узроўнем навучання: японка Сіёры Кіёсава, якая

Аташ Іштван Поста з Венгрыі ды Рубен Бівальд з Германіі

факультатывна выкладае беларускую мову ў Цукубскім універсітэце; чэх Адам Фалбер, які цікавіцца этнафразеалогіяй беларускай мовы; немец Рубен Бівальд,

які вывучае сучасную беларускую мову для таго, каб разумець старабеларускую, і аналізуе Статут Вялікага Княства Літоўскага. → **Стар. 2**

ПРАЕКТЫ

Па-беларуску — цікава!

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Сувязь з выпускнікамі і летняй школы на кафедры падтрымліваецца. Так, Сіёры Кіёсава даслала нядаўна прыемную навіну: у Японіі выдадзены дапаможнік па беларускай мове. Слухач з Венгры Аташ Іштван Поста, будучы журналіст, напісаў у газеце "Magyar Nemzet", адной з цэнтральных у краіне, цудоўны артыкул пра Беларусь, яскрава перадаў у ім свае ўражанні. "Мы ахвотна падтрымліваем пачынанні вучняў, іх незвычайныя і вельмі карысныя праекты, — кажа Людміла Кажухоўская. — Дапамагем метадычнымі распрацоўкамі, калі трэба — праводзім віртуальныя кансультацыі. Актыўна "посцім" спасылкі на іх навуковыя артыкулы ў інтэрнэце". Дарэчы, інфармацыя пра Міжнародную летнюю школу беларусістыкі ёсць на сайце РІВШ, на старонцы кафедры ў Фэйсбуку. Там — шмат фота, відэазапісаў, нават фільм, зняты слухачамі. А на партале <https://www.youtube.com> можна знайсці відэасюжэт, як Рубен Бівальд і Сіёры Кіёсава размаўляюць па-беларуску. І праглядаў ужо — больш за тысячу!

Цікавае супрацоўніцтва наладжана ў РІВШ з кафедрай беларусістыкі Варшаўскага ўніверсітэта: намеснік яе кіраўніка Радаслаў Калета быў летась сярод навучэнцаў школы. І ўжо гатовы сучасны падручнік па беларускай мове як замежнай для палякаў. Дарэчы, сёлета на першым курсе беларусістыцы ў Варшаве навучаюцца 40 чалавек, ёсць сярод іх і расіянка, і літовец. А ў снежні ва ўніверсітэце прайшла міжнародная навуковая канферэнцыя "Беларусь у навуковым дыскурсе". У сакавіку ж там пачалі працаваць курсы па беларускай

Дыплом атрымала А. Палянская з Расіі

Валанцёр з БДУ П. Бранавец

Размаўляць па-беларуску вучыліся ахвочыя з розных краін

мове, іспыты пасля якіх будуць прымаць і выкладчыкі РІВШ, а сертыфікаты аб праходжанні навучання слухачы ўпершыню атрымаюць дзяржаўнага — беларускага — узору.

Ініцыятар стварэння Летняй школы беларусістыкі, аўтар навучальнага курса па беларускай мове для замежнікаў, прафесар кафедры маладзёжнай палітыкі ды сацыякультурных камунікацый РІВШ Лідзія Сямешка спадзяецца: школа будзе запатрабаванаю. "Міжнародныя лінгвістычныя летнія

школы — агульнапрынятая практыка вывучэння моў, далучэння да культуры і гісторыі народа, — гаворыць Лідзія Іванаўна. — Такая традыцыя ёсць і ў Беларусі: распачынаўся праект яшчэ ў 90-я. Прыемна, што ён аднаўляецца". Прычым актыўна ўдзельнічаюць у ім і беларускія студэнты — з філалагічнага факультэта БДУ, з МДЛУ. Яны працуюць валанцёрамі: дапамагаюць ладзіць інтэрактыўныя заняткі, суправаджаюць замежнікаў пад час экскурсій, бавяць з імі вольны час. "Немагчыма навучыць

беларускаму маўленню без выкарыстання інтэрактыўных метадык: круглых сталаў, звычайных жыццёвых гутарак, сустрэч, — лічыць Лідзія Сямешка. — Мова — гэта не толькі сістэма знакаў, семантычных структур ды граматычных канструкцый. Гэта і пэўная прастора. І мы стараліся зрабіць усё, каб нашы сябры цалкам пагрузіліся ў яе". Па водгуках навучэнцаў: удалося! Госці разам з гаспадарамі нават пяклі на кухні гасцініцы РІВШ, дзе жылі, смачныя дранікі, спявалі па-беларуску, танчылі...

Падавайце заяўкі!

З сакавіка распачаты набор слухачоў у II Міжнародную летнюю школу беларусістыкі. Разасланы запрашэнні ва ўсе цэнтры беларускай культуры па свеце, інфармацыя перадаецца праз пасольствы Беларусі, штодзень абнаўляюцца аб'явы ў інтэрнэце. І ахвочыя ўжо ёсць. Па словах каардынатары праекта Святланы Макоўчык, заяўкі дасланы з Расіі, Польшчы, Украіны, Іспаніі. Цікавацца нават у Інданезіі...

Чакаюць у школе і беларусаў замежка: для іх, абяцаюць, будзе створана асобная група. Сёлета, гаворыць Людміла Кажухоўская, колькасць навучэнцаў не абмяжоўваецца: арганізатары гатовы прыняць усіх ахвочых. Бо да праекта далучылася Мінадукацыі Беларусі, спонсарам выступае Альфабанк. Так што ўсе ахвочыя будуць залічаны, а культурная праграма стане яшчэ больш насычанаю: да ўжо адпрацаваных экскурсій

плануюць дадаць паездкі ў Полацк і Лідзу. Заяўкі на ўдзел у школе дасылайце да 2 мая 2016 года на адрас: Дзяржаўная ўстанова адукацыі "Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы", вул. Маскоўская, 15, каб. 321. 220007, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь ці на e-mail: kmpnihe@mail.ru. Поўную інфармацыю пра моўную стажыроўку можна знайсці на сайце <http://nihe.bsu.by/index.php/ru/mlshb>.

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Прыгожае люстэрка супольнага жыцця

Беларускае таварыства "Уздым" з Даўгаўпілса пачало выдаваць сваю газету

Напрыканцы мінулага года ў Даўгаўпілскім Цэнтры беларускай культуры прайшла прэзентацыя газеты Беларускага культурна-асветніцкага таварыства "Уздым". А спачатку быў праект "Выданне друкаванай газеты на беларускай мове як сродку камунікацыі беларускай дыяспары Даўгаўпілса і захавання роднай мовы ва ўмовах міжкультурнага асяроддзя пражывання". Мы прадставілі яго на конкурс праектаў недзяржаўных арганізацый у гарадскую думу — і атрымалі там грашовую падтрымку: 720 еўра.

Выданне сваёй газеты — гэта, пэўна, галоўная падзея года для "Уздыму". Суполка паслядоўна рэалізуе стратэгію развіцця: у 2014-м запрацаваў яе сайт, цяпер ёсць і газета. Дарэчы, амаль стагоддзе таму ў горадзе ўжо выходзіла газета на беларускай мове. І актывісты нашай суполкі Станіслаў Валодзька і Ва-

леры Самахвалаў, Таццяна Бучэль і Жанна Раманоўская ў розныя гады рыхталі беларускую старонку ("Голас беларуса", "Беларус Латгаліі"): раз на месяц яна выходзіла ў мясцовых газетах. Аднак у 2007-м тая дзейнасць перапынілася, прычым не з-за нас...

Наша газета "Уздым" — поўнакаляровая, на 4-х старонках. Колеры ў фармленні — традыцыйна беларускія: чырвоны на белым, з даданнем чорнага. "Шапка" змяшчае інфармацыю пра выдаўца, нумар, дату, лагатып "Уздыму": малюнак бусла і цытату з Янкі Купалы аб спадчыне. Ёсць там і старажытны беларускі сімвал-знак чалавека. Бо мы лічым, што менавіта на людзях, на ўсведамленні каштоўнасці кожнага чалавека, на павазе да яго і трымаецца як суполка, так і наша газета. Агульным справам, таленавітым людзям і прысвечаны артыкулы. А ўвогуле мы інфармуем чытачоў пра важныя падзеі, прэзентуем новыя праекты, расказваем

пра зробленае. Пакуль мяркуюем рабіць па 4 нумары — у кожную пару года. Матэрыялы адбіралі па галоўных напрамках дзейнасці. Пісалі аб праектах, якія рэалізавала суполка летась на выдзеленыя сродкі — каб і надалей удзельнічаць у тых праграмах. Расказалі пра дзей-

насць нядзельнай школы "Вясёлка": гэта наша адметнасць, і мы рыхтуемся з часам адкрыць паўнаважную беларускую школу. Адлюстравалі сувязі "Уздыму" з іншымі беларускімі суполкамі рэгіёна, іншымі этна-таварыствамі: гэта сведчыць пра талерантнасць беларусаў,

ВЕСТКІ

Веславанне ў плыні слоў

Кацярына Аляксандрава

Адметны фестываль ужо ў чацвёрты раз прайшоў на філфаку БДУ

Мінскі фестываль моваў набывае папулярнасць. Маргарыта Жылкевіч, напрыклад, удзельнічала ў ім другі раз. Летась была на прэзентацыі іспанскай мовы: спадабалася. Цэлы год вывучала яе на курсах. Сёлета дзяўчыну зацікавіў апавед пра турэцкую мову. Гаворыць, паспрабуе з часам "узятца" і за яе. А выкладчык Дзмітрый Кушнароў дзякуе ўсім, хто працягвае інтарэс да мовы кітайскай, прапаноўвае ахвочым пазнаёміцца з яго прэзентацыяй мовы Паднябеснай, якая становіцца ўсё больш папулярнай, на яго старонцы <https://writcantonese8.wordpress.com/2014/02/25/cant>. Дарэчы, яскравыя прэзентацыі, незвычайныя цікавыя лекцыі пра розныя мовы, іншую карысную інфармацыю можна знайсці на сайце Мінскага фестывалю моў <http://MinskLingFest.by> ды на старонках яго ў Кантакце і Фэйсбуку.

Увогуле Фестываль моваў — з'ява ўнікальная. На філфаку БДУ ён прайшоў ужо ў чацвёрты раз. За адзін дзень гасцям расказалі пра 50 розных моваў свету, сярод якіх рэдкія і вельмі пашыраныя, распаўсюджаныя, старажытныя і сучасныя. Сёлета, напрыклад, нароўні з ангельскай, нямецкай, італьянскай, французкай, прэзентавалі таксама хіндзі, фарсі, наваха. Цікава, што пра мовы афрыкаанс, старажытнагрэчаскую, ідыш, іспанскую, мальтыйскую, польскую, санскрыт, славацкую ды ўкраінскую расказвалі па-беларуску.

Яшчэ — прайшла прэзентацыя маладога беларусіста з Дрэздана Рубена Бівальда "Беларуская мова вачыма замежнікаў". Дарэчы, па словах арганізатараў, беларуская тэматыка сёлета была запатрабаванаю — як ніколі раней. Шмат наведнікаў было на лекцыях "Беларускае гутарковае маўленне" Таццяны Рамзы, "Моўная разнастайнасць кніжнай культуры Беларусі" Алеся Сушы. У інтэрактыўным фармаце прайшлі заняткі Паўла Дзюсякова "Вандроўкі ў мінулае".

нашу адкрытасць для іншых культур. Былі публікацыі пра актывістаў "Уздыму", якія выдаюць кнігі, пішуць карціны, займаюцца рукадзеллем. Прайшла серыя артыкулаў пра літаратурныя, культурныя імпрэзы, якія ладзілі ЦБК і "Уздым", пра ўдзел творчых калектываў у фестывалях, што пашырае беларускую культуру ў Латвіі, а імя Даўгаўпілса робіць больш вядомым у краіне і за мяжой.

Артыкулы ў газету пісалі Жанна Раманоўская, Людміла Сінякова, Вольга і Мікалай Паўловічы, Тэрэса Паўлава, Іна Валюшка, Анастасія Малышава, Ірына Якушонок. Рэдактар выдання цяпер — Жанна Раманоўская, карэктар — Марыя Памецька. Праект выдання друкаванай газеты суполка "Уздым" прысвядзіла 740-годдзю Даўгаўпілса, які стаў для нас другою радзімай. Тут мы жывём у міры і згодзе з прадстаўнікамі іншых народаў, узбагачаем шматнацыянальную прастору горада і беларускай культуры.

Жанна Раманоўская, г. Даўгаўпілс

ГОД КУЛЬТУРЫ

Родныя людзі

“З поспехамі ў мінулым і з энтузіязмам у будучыню” — пад такім дэвізам адзначае сёлета 60-я ўгодкі Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў Польшчы

Урачыстасць у Беластоку

Святкаванне 60-годдзя старэйшай беларускай арганізацыі ў Польшчы праходзіла 27 лютага ў вядомым для многіх нашых супляменнікаў месцы — у будынку на вуліцы Варшаўскай, 11 у Беластоку. Святочнасць і важнасць падзеі адчувалася ва ўсім: прыўзняты настрой шматлікіх удзельнікаў, высокія госці, заслужаныя ўзнагароды...

Ва ўрачыстым пасяджэнні Галоўнага праўлення БГКТ прынялі ўдзел дзеячы і актывісты таварыства, Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Польшчы Аляксандр Авяр’янаў, Генеральны консул Беларусі ў Беластоку Ала Фёдарова, дырэктар Культурнага цэнтра Беларусі ў Варшаве Эдуард Швайко, прадстаўнікі Міністэрства унутраных спраў і адміністрацыі Польшчы, якое курыруе дзейнасць суполак нацменшасцяў. Былі таксама ваявода Падляскага ваяводства Багдан Пашкоўскі, прадстаўнікі Маршалкоўскай управы, кіраўнікі шэрагу арганізацый і устаноў, самаўрадавых органаў.

Як усё пачыналася

Юбілейны для суполкі, якая аб’ядноўвае сотні людзей, увесць гэты год. Сёння БГКТ успрымаецца беларусамі ў Польшчы, усёй грамадскасцю суседняй краіны як найбольш актыўная і ўплывовая беларуская грамадская арганізацыя. Як адзначыў у дакладзе намеснік старшыні Галоўнага праўлення БГКТ Васіль Сегень, 26 лютага 1956 года стала важнаю датай у гісторыі беларускай меншасці ў Польшчы. Тады дзякуючы згодзе афіцыйных улад польскай дзяржавы, з удзелам 400 дэлегатаў і гасцей прайшоў заснавальніцкі з’езд беларускай арганізацыі.

Першым старшынёй Галоўнага праўлення быў выбраны Аляксандр Давідзюк. Так з’явілася на культурнай карце Польшчы першая пасляваенная беларуская суполка, і гэта дало моцныя імпульсы для развіцця нацыянальнага жыцця. Адрозна ж пасля заснавання таварыства яго актыўна ведаў 102 беларускія вёскі на Беласточчыне. Супляменнікам расказвалі пра беларускую суполку, кірунку яе дзейнасці. Такая актыўнасць мела плён, прывяла да склікання павятовых канферэнцый БГКТ, якія прайшлі ў маі-чэрвені 1956 года ў Бельску-Падляшскім, Гайнаўцы, Гданьску, Сакольцы, Сямятычах і ў Варшаве. Так і была створана арганізацыйная аснова для актыўнай грамадскай дзейнасці на ніве беларускасці.

Калі была “Лявоніха”...

У першыя ж месяцы і гады дзейнасці актывістаў БГКТ закладваўся падмурак, адпрацоўваліся эфектыўныя формы яго шматграннай культурна-асветнай актыўнасці. Ужо 4 сакавіка 1956 года выйшаў першы нумар тыднёвіка “Ніва”. Выданне стала крыніцай ведаў пра жыццё беларусаў у Польшчы, пашырала родную мову і культуру. Дарэчы, праз некаторы час у штотыднёвіку “Літаратура і мастацтва” з’явіўся артыкул Адама Мальдзіса аб гэтай падзеі. У чэрвені 56-га быў арганізаваны вялікі, “100-асабовы народны беларускі калектыў песні і танца” (так гучала яго афіцыйная назва).

ІВАН ЯДАНОВІЧ

Янка Сычэйскі

Неўзабаве ён здабыў вялікую папулярнасць, некалькі разоў выступаў на сцэнах Драмтэатра імя А. Вянгеркі ў Беластоку і Нацыянальнага тэатра ў Варшаве пад час агляду мастацкіх калектываў нацменшасцяў Польшчы. Аднак такі шматлікі калектыў не мог выступаць на малых вясковых сцэнах: патрэбен быў невялікі прафесійны мастацкі калектыў. І ўзнік славуці беларускі гурт “Лявоніха”, якім кіраваў Міхал Ануфрыёў. За два з паловай гады гурт выступіў на сцэне 656 разоў, а яго 1000-ы канцэрт адбыўся ў сакавіку 1965-га. За 13 гадоў дзейнасці “Лявоніха” дала ў Польшчы і за мяжою больш за 2000 канцэртаў. Дзейнасць гурта, безумоўна, актывізавала развіццё аматарскай творчасці, якой і сёння адметныя беларусы ў Польшчы.

У лютым 57-га пабачыў свет першы “Беларускі календар”, які выдаецца і цяпер. Гэта своеасаблівая кніжная хроніка дзейнасці БГКТ і важнейшых культурных беларускіх падзей у Польшчы. У чэрвені 58-га ў Беластоку прайшла аргустража Беларускага літаб’яднання, пазней названага “Белавежай”. Яго заснавальнікам можна лічыць Георгія Валкавыцкага, першага старшыню і тагачаснага галоўрэда “Нівы”.

А 10 снежня 1960 года Галоўнае праўленне БГКТ атрымала памашканні па вуліцы Варшаўскай, 11. У другой палове 90-х дзякуючы вельмі прыхільнаму стаўленню да беларусаў тагачаснага прэм’ер-міністра Уладзімежа Цімашэвіча будынак стаў уласнасцю Беларускага таварыства.

Беларуская мова — таварыства аснова

Разгортвалася і дзейнасць таварыства на ніве беларускай адукацыі. Па ініцыятыве БГКТ асветныя ўлады адкрылі ў Варшаўскім універсітэце Кафедру беларускай філалогіі, а ў Беластоку пачала працаваць Завочная настаўніцкая студыя. Таварыства разам з органамі мясцовага самакіравання прадпрымала меры, каб захаваць пастаяннай колькасць школ з беларускай мовай навучання. У 57-м такіх школ на Беласточчыне было 49. У 116 асветных установах беларускую мову вучылі як асобны прадмет. Усяго ў пачатковых школах родную мову вучылі 10 тысяч дзяцей! А былі яшчэ каля тысячы вучняў трох ліцэяў: у Бельску-Падляшскім, Гайнаўцы і Міхалове. У 60-я гады на Беласточчыне існавалі 33 пачатковыя школы з беларускай мовай навучання, 139 школ з да-

датковым навучаннем беларускай мове і згаданыя 3 беларускія ліцэі.

Адзначым і такі істотны факт у гісторыі беларускамоўнай адукацыі ў Польшчы. З 1994 года ва Універсітэце ў Беластоку пачалі вучобу першыя студэнты русістыкі з беларусістыкай, а з 2000-га — кандыдаты на беларускіх філолагаў. Стварэнне беларускай філалогіі ў сталіцы Беластоцкага рэгіёна было вельмі важнай падзеяй: у выпускнікоў сярэдніх школ, якім дарагая беларуская мова, літаратура, гісторыя і культура, з’явілася магчымасць атрымаць вышэйшую адукацыю. Беласток і сёння — гэта натуральнае месца для існавання беларусазнаўства на вышэйшым узроўні. Кафедра беларускай філалогіі як навучальна-навуковая структурная частка Універсітэта ў Беластоку дзейнічае больш за 20 гадоў. І цяпер выходзіць з новай адукацыйнай прапановаю: даваць веды па беларускай этнафілалогіі. У ахвочых будзе магчымасць паглыблена вывучаць культурныя адметнасці беларускага этнасу на Беласточчыне.

Народныя традыцыі будуць жыць

З Белавежы ў Гайнаўку

На працягу некалькіх дзесяцігоддзяў БГКТ займалася і музейнаю справаю. Вялікім энтузіястам, ініцыятарам і рэалізатарам ідэі музея быў Канстанцін Майсёна. Ужо першы з’езд Таварыства прыняў адпаведную пастанову, а ў 1966-м беларускі музей адкрыўся ў Белавежы. Ён карыстаўся вялікім зацікаўленнем. Толькі ў 70-м музей наведала 14,5 тысячы гасцей, у тым ліку 2500 замежных турыстаў. Аднак у 72-м таварыства было вымушанае музей закрыць. Усе экспанаты вывезлі ў Акруговы музей у Беласток, пасля яны трапілі ў Сельскагаспадарчы музей у Цеханоўцы.

На пачатку 80-х узнікла ідэя пабудовы Беларускага музея ў Гайнаўцы. Быў створаны Грамадскі камітэт пабудовы, які ўзначаліў Канстанцін Майсёна, тагачасны сакратар Галоўнага праўлення БГКТ. Дзякуючы яго актыўным і разважным ініцыятывам, вялікай ангажаванасці актыву і дзейснай дапамозе ўлад Беларусі, на пачатку 2000-х пабудова

КАЦЬРЫНА ІМДЗЕВСКАЯ

Удзельніцы беларускага калектыву “Світанак” з Беластока

была амаль поўнасцю закончана. У новым аб’екце пачаў дзейнасць Беларускі музей і асяродак беларускай культуры, які цяпер кіруецца аднайменным аб’яднаннем. Хаця гайнаўская музейная ўстанова ўжо многія гады дзейнічае не пад шылдай БГКТ, аднак — на карысць беларускай культуры.

Даўнія традыцыі, сучасныя фармы

За гады дзейнасці БГКТ адбылося шмат важных падзей. Былі, акрамя дасягненняў, і страты, выпрабаванні. Але таварыства захавала галоўнае: стратэгічныя кірункі, шматлікія актыўныя, прыхільнікаў. Ужо 23 гады таварыства ўзначальвае апантаны і адданы беларускай справе Янка Сычэйскі. Менавіта дзякуючы яго спрактыкаванаму вопыту і аўтарытэту (а ён быў і дэпутатам польскага Сейма, шматлікія гады — дэпутатам ваяводскага сейміка), БГКТ не толькі захавала шматгадовы досвед і традыцыі, але сфарміравала і новыя. Штогод праводзіцца 60-70 разнастайных беларускіх мерапрыемстваў, прычым вельмі запатрабаваных мясцовымі людзьмі. Найбуйныя з іх — агульнапольскі фестываль “Беларуская песня”, святы беларускай культуры ў Беластоку, беларускае “Купалле” ў Белавежы ды іншыя — праводзяцца штогод, больш за 40 гадоў і заўсёды збіраюць сотні выканаўцаў, тысячы ўдзячных глядачоў і слухачоў. Культурную актыўнасць БГКТ дапаўняюць многія імпрэзы, скіраваныя на дзяцей і моладзь. Звыш сарака гадоў праводзіцца дэкламатарскі конкурс “Роднае слова”, конкурс дэкламатарскіх і тэатральных формаў “Сцэнічнае слова”, конкурс “Беларуская песня” для школьнікаў. У вёсках і мястэчках на Беласточчыне штогод праводзіцца беларускія фестывалы. Дажынкі ды іншыя святы беларускага календарна-абрадавага цыкла.

Заслугоўвае ўвагі канферэнцыя “Шлях да ўзаемнасці”, летась праведзеная ў 21 раз! Форум прысвечаны разнастайным польска-беларускім сувязям. Да яго дапасоўваецца і артыстычны форум: фестываль польскай і беларускай песні “Беласток—Гродна”: па чарзе праводзіцца ў гарадах. А Міжнародны фест “Культура без межаў” у Сямятычах адлюстроўвае багацце нашай культуры. Знайшла падтрымку і новая ініцыятыва таварыства: эстрадны конкурс “Пявучыя семі”. Сёлета ў праекта, які паядноўвае пакаленні ў любові да беларускай песні, ужо “трэці сезон”.

Цяпер у цеснай сувязі з БГКТ працуе каля 60-і аматарскіх калектываў. Многія з іх, як, напрыклад, хары “Крыніца”, “Каласкі”, “Васілёчкі”, “Куранты”, гурты “Прымакі”, “Маланка”, “Цаглінікі”, не толькі пастаянныя ўдзельнікі фестываляў і святаў у Польшчы, але і частыя госці на Беларусі.

Вельмі важна, што на Беласточчыне захавалася фальклорнае і традыцыйнае народнае мастацтва, нямала цікавых аўтэнтчных выканаўцаў, а іх традыцыі прадаўжае моладзь.

Калі мяжа — не перашкода

Плённа, рознабакова дзейнічае БГКТ і па прэзентацыі культуры Беларусі на Беласточчыне. Штогод 30-40 лепшых калектываў з Беларусі ўдзельнічаюць у беларускіх імпрэзах, а за гады дзейнасці БГКТ звыш 500 лепшых гуртоў пабывалі ў суседняй краіне. БГКТ працуе ў кантакце з гміннымі, гарадскімі, павятовымі ды ваяводскімі самаўправамі, асяродкамі культуры, настаўнікамі беларускай мовы, дырэктарамі школ. Дзейнасць таварыства падтрымліваецца фінансавана Міністэрствам унутраных спраў і адміністрацыі (якое курыруе дзейнасць суполак нацменшасцяў), Падляскага ваяводства. Праз дзесяцігоддзі БГКТ атрымлівае рознага кшталту дапамогу з боку Беларусі, Пасольства і Генконсульства ў Беластоку, Культурнага цэнтра Беларусі ў Варшаве. Сёння таварыства мае сталыя сувязі са шматлікімі ўстановамі культуры, з дзясяткамі творчых калектываў з Беларусі.

Паклон вам, супляменнікі!

Галоўнае багацце таварыства — гэта людзі, апантанія беларушчынай. Сярод іх шматгадовы сакратар таварыства Валянціна Ласкевіч, нядаўні намеснік старшыні ды шматгадовы прыхільнік суполкі Васіль Сегень, легенда беларускай адукацыі на Беласточчыне Тамара Русачык... Згадаем і носьбітаў аматарскай творчасці: маці і дачку Любу Гаўрылюк і Алу Дубец-Каменскую (якая ў “Каласках” з 9 гадоў), Юрку Астапчука, Гражыну Вакавыцкую-Тамашук...

Менавіта іх цёпла віталі ў Беластоку, ушаноўвалі дзяржаўнымі ўзнагародамі Прэзідэнта Польшчы і Прэзідэнта Беларусі, міністэрстваў і ведамстваў нашых краін. А само БГКТ ушанавана вышэйшай ўзнагародай Міністэрства культуры і нацыянальнай спадчыны Польшчы: медалём «Заслужаны культуры GLORIA ARTIS». Таварыства адзначана і ганаровай граматай Беларускага фонду культуры: за захаванне беларускасці ды ўмацаванне братэрскіх сувязяў з нашай агульнай Маці-Радзімай Беларуссю.

Пакуль жывыя нашы песні

На наступны дзень урачыстасцяў у зале Беластоцкай філармоніі прайшоў ужо 23-і агляд-конкурс Агульнапольскага фестывалю “Беларуская песня — 2016”, у якім было звыш 70 выканаўцаў і 500 удзельнікаў. Творчыя вынікі конкурсу, шырокі ўдзел у ім моладзевых калектываў сведчаць: беларуская песня годна жыве ў Польшчы. Як прыўкраса беларускага руху на Беласточчыне.

Тадэуш Стружэцкі, намеснік старшыні БФК, член журы конкурсу

ВЫТОКІ ТВОРЧАСЦІ

Агульная мова майстроў

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Барыс Ількевіч чатыры гады служыў у вайскавай часці, далей служыў-працаваў у Пермскім ваенным інстытуце ракетных войскаў: выкладчыкам, паступова стаў і загадчыкам кафедры аўтаматыкі фізічных устаноў. Там жа набыў досвед выкладання гуманітарных дысцыплін, прайшоў перападрыхтоўку ў Пермскім дзяржуніверсіцеце па спецыяльнасцях “Сацыяльная псіхалогія” і “Філасофія”. З 2003-га Барыс Уладзіміравіч працуе ў Гжэльскім універсіцеце. “Займаў пасады прафесара, дэкана, прарэктара па вучэбнай і навуковай рабоце, — чытаем на сайце. — З красавіка 2008-га — рэктар універсітэта”. Як зразумелі чытачы, Барыс Ількевіч такі наш супляменнік! “Яго дзед быў родам з Беларусі, потым пераехаў на Украіну, жыў у Харкаве, — напісала нам у адказ на “радаводнае” пытанне рэктара загадчыца аддзела міжнародных сувязяў ГДУ Наталля Баркалава. — Дзед, аднак, рана памёр: у 1932 годзе, калі бацька Барыса Уладзіміравіча быў малым. Таму падрабязнасці біяграфіі дзеда рэктар не ведае”.

Спадзяемся, кантакты з Беларуссю падштурхнуць паважанага рэктара да пошукаў у архівах Харкава і Мінска. Пэўна, тут “сваё да свайго цягнецца” — вось і развіваюцца сувязі між універсітэтам, якім ён кіруе, і ВНУ Мінска. А пакуль крыху раскажам, як прапанавала Наталля Баркалава, аб тых сувязях. “Акрамя праекта ў Мінску, які меў розгалас на дзве краіны, мы падрыхтавалі яшчэ выставу для Гомеля, — напісала яна. — Мы сябруем з ВНУ Беларусі. Летам мінулага года быў абмен студэнтамі па вытворчай практыцы, а цяпер ужо ёсць і студэнцкі семестравы абмен”.

Што да Гомеля, то там з 11 сакавіка праходзіць выстава “Керамічны цуд з Гжэлі”, яна разгорнута ў палацы Румянцавых і Паскевічаў, працягнуцца яшчэ да канца красавіка.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

У гасцях — таленты з “Альтанкі”

Беларусы Даўгаўпілса і Віцебска парадавалі “міжнародным” святочным канцэртам

Напярэдадні Свята жанчын у Даўгаўпілскім Палацы культуры з аншлагам прайшоў канцэрт “Жанчына. Вясна. Каханне” з удзелам артыстаў як з нашага горада, так і з Віцебска. Такія творчыя праекты хараша ўмацоўваюць міжнародныя кантакты. Канцэрт прысвячаўся Міжнароднаму жаночаму дню, арганізатар — наш Цэнтр беларускай культуры. А глядачоў сабралася! Пяшчотныя, лірычныя песні пра жанчын, каханне спявалі мясцовыя беларускія калектывы: ансамблі “Купалінка” ды “Пралескі”, ансамбль сеньёраў “Спадчына”. А танцавальны гурт “Лянок” выканаў два стылізаваныя танцы. Паэты Станіслаў Валодзька, Павел Плотнікаў, Яўген Голубеў і Яўціхій Канаплёў чыталі свае вершы.

Потым на сцэну выйшлі госці з

Тэорыя і практыка студэнцкага сяброўства

Па тых спасылках на публікацыі ўніверсітэцкага сайта, якія даслала ў рэдакцыю Наталля Баркалава, добра відаць: Гжэль ідзе ў Беларусь прыгожа і надоўга. “Гжэльскі ўніверсітэт паспяхова развівае сувязі з беларускімі вун, — чытаем у адной з публікацый. — У 2014-м заключаны дагаворы аб супрацоўніцтве з Беларускім дзяржуніверсітэтам культуры і мастацтваў (БДУКІМ) і Беларускай дзяржакадэміяй мастацтваў (БДАМ). Цяпер у нас будуць сумесныя міжнародныя праекты, а таксама летняя вытворчая і пленэрная практыка студэнтаў”.

На пачатку ліпеня 2015-га студэнткі ГДУ Марыя Белавус, Яўгенія Жучкова і

Кампазіцыі на выставе “Гжэль — Мінск: вытокі творчасці і майстэрства”

Анастасія Кулакова разам з выкладчыцай Вольгай Первазванскай прайшлі музейную практыку ў БДАМ. Распавядаюць пра тое ў тэксце “Беларуская акадэмія мастацтваў прыняла студэнтаў Гжэльскага ўніверсітэта на практыку”. Мастачкі акнуліся ў творчую атмасферу майстэрняў па жывапісе, рэстаўрацыі, мазаіцы, кераміцы, вырабаў з дрэва, металу. Параўноўваюць: у Акадэміі ёсць фонд студэнцкіх работ, які фармаваўся амаль 50 гадоў, а ў іхнім універсіцеце — музей дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва з найбольш цікавымі працамі выпускнікоў. Практыканткі пабывалі ў Нацыянальным мастацкім музеі, у Музеі беларускага народнага ма-

Рэктар Барыс Ількевіч (справа) і рэжысёр Барыс Луцэнка

стацтва ў Раўбічах (малявалі кераміку і нацыянальныя касцюмы пачатку XX стагоддзя). Былі экскурсіі па Мінску (“замалювалі шырокія сучасныя вуліцы і вельмі добрую архітэктурную ў старой частцы горада”), у Нясвіжскім палацава-паркавым комплексе... І быў Музей старажытнабеларускай культуры, дзе іх цікавілі касцюмы, кераміка (бытавая і кафлі), ікананіс, вырабы з металу і дрэва: “Вось дзе намалюваліся ўволю! Нават не хацелася адтуль сыходзіць”. Практыканткі падсумоўваюць: паездка была ўдалаю, яны зрабілі творчыя работы, узабагацілі ўражаннямі і ведамі.

Летам жа ў ГДУ практыкаваліся студэнткі з Беларускага дзяржунівер-

сітэта культуры і мастацтва Наталля Сухубаеўская, Аліна Аўрамава, Ганна Герасіменка, кіраваў практыкай прафесар Рыгор Шаўра. А студэнткі з ГДУ Таццяна Дарашэнка, Ірына Кулікова і Вікторыя Нядзеліна з прафесарам Вольгай Мышляевай прыязджалі ў Беларусь. У Мінску, у БДУКІМе пабылі дзень, і ўвечары разам з групай беларускіх студэнтаў з’ехалі ў Нясвіж: там разам жылі ды працавалі. Пазней пабывалі яшчэ ў Нацыянальным мастацкім музеі, Музеі сучаснага мастацтва і выставачных залах, аглядзелі архітэктурныя помнікі. “Кожны дзень быў напоўнены ўражаннямі, падзеямі. Гэта была такая незвычайная практыка!” — пішуць практыканткі.

ЮБІЛЕЙ

Каб стала Домам дружбы ўся Зямля

Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі — гэта сузор’е цікавых людзей, практаў, ініцыятыў

Грамадская арганізацыя, якая сёння мае павязі з усім светам, была ўтворана 7 красавіка 1926 года. Цяпер мінская рэзідэнцыя таварыства — Дом дружбы — злучае з Беларуссю творчым сяброўствам-пабрацімствам людзей з усяго свету.

“Між сейбітаў планеты вучоныя і мастакі, музыкі і паэты...” — спяваецца ў своеасаблівым гімне таварыства. Кампазітар Эдуард Зарыцкі знайшоў прывабную мелодыю на мае радкі, якія ў прыпеве гучаць так: “Мы промні зорнай службы./ Нам верыцца здаля./Што стане Домам дружбы ўся Зямля”. А завітаў я ў будынак на вуліцы Захарава, 28 ці не ў снежні 1974-га. Таварыства карысталася папулярнасцю, выпраменьвала цеплыню сустрэч, прываблівала творцаў на супрацу. Трымцелі пачуццямі мае гады, шырыўся далягляд выдавецкага работніка, перакладчыка, паэта. І прапанову працаваць дзеля ўмацавання беларуска-чэшскіх узаемасувязяў успрыняў з радасцю. Праз некалькі гадоў мае старшынства ў таварыстве “Беларусь—Чэхія” перайшло іншай асобе, а кіраўніца Ніна Іванова прапанавала ўзначаліць таварыства “Беларусь—Латвія”. Супрацу маю з радзімай Райніса з часам упрыгожыла высокая ўзнагарода — ордэн Трох Зорак Латвійскай Рэспублікі.

Наша ж Ніна Сямёнаўна пастаралася, каб лшчэ адзін мой твор стаўся гімнам пародненых гарадоў. А не так даўно ў Доме дружбы для нашых кітайскіх сяброў прагучала “Паднябесная песня”: яе напісалі мы з Эдуардам Зарыцкім. То няхай “І любоў ў Паднябесі няблізімкі! Дзе жыць на крыле салаўя, —/ Бо Кітаю так хараша ў Мінску, Беларусь у Пекіне — свая”.

Цяпер мы, шматлікія актывісты Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, а таксама нашы замежныя сябры, адзначаем 90-гадовы юбілей ад пачатку дзейнасці грамадскай суполкі. Ля вытокаў яе былі Янка Купала, Якуб Колас, Цішка Гартны, Міхась Чарот... А каб паказаць дасягненні Беларусі, узабагаціцца скарбамі замежных сяброў, не шкадавалі сілаў сотні энтузіястаў. І мелі поспех, прызнанне. Напрыклад, 1 студзеня 1993 года Міжнародны рэгістр зорак надаў імя Арсенія Ваніцкага адной з зорак у сузор’і Аўрыге. Удкладняю: імя тагачаснага старшыні прэзідыума Беларускага таварыства дружбы. Ды і сам Дом дружбы — гэта ж чароўнае Сузор’е трапяткіх сэрцаў, няўрымслівых ініцыятыў, багатага вопыту ў стварэнні дыфузіі культур. Сузор’е, дзе так многа зорак памяці. Вось з такой нагоды я і назваў свой верш “Зоркі Памяці” — ён прысвечаны 90-годдзю таварыства. А пачынаецца такімі радкамі: “З магутнай кроны вечнага Сусвету/ Іскрыначкі, Купала, не раструсь./ Прыберажы лагодную планету/ З такою светлай назвай — Беларусь”.

Марыя Памецька, метадыст Цэнтра беларускай культуры, г. Даўгаўпілс

Сяргей Панізьнік, кавалер ордэна Трох Зорак Латвійскай Рэспублікі

Заснавальнік:

Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Рэдакцыя газеты «Советская Белоруссия».

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10*, 220013, Мінск

Рэдактар

Віктар Міхайлавіч Харкоў

Адрас рэдакцыі:

пр. Незалежнасці, 44, Мінск, 220005

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61.

Выдадзена 2 сакавіка 2009 г. Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Бюро па рэкламе:

Тэл. +375 17 290 60 11

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 288 17 82;

факс: +375 17 290 68 31

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Аб’ём выдання: 1 друк. арк.

Тыраж: 1935, Заказ: 457

Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку».

ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

Час падпісання ў друк: 20.10

Выходзіць 1 раз на тыдзень

Паціць рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2016